

บทคัดย่อ

จากแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2548 – 2549 และนโยบายการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดตาก ซึ่งเป็นผืนป่าฝั่งตะวันตกผืนสุดท้ายและมีพื้นที่อนุรักษ์มากกว่าจังหวัดอื่น ๆ แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ยังเป็นไปอย่างไร้ทิศทางและขาดกรอบการดำเนินงานที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ดังนั้นเพื่อให้พื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติของจังหวัดตากมีศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น จึงนำมาสู่การวิจัยเชิงปริมาณในลักษณะที่เน้น การออกแบบทางสถาปัตยกรรม และการจัดการอย่างมีทิศทาง ภายใต้วัตถุประสงค์การวิจัยซึ่งประกอบด้วย การศึกษาลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการพื้นที่รองรับและบริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของผู้ใช้พื้นที่ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และกำหนดแนวทางการออกแบบทางสถาปัตยกรรมและการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ในจังหวัดตาก 2 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอู้มผาง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิ ด้วยเทคนิคและเครื่องมือ 4 ลักษณะ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา การสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และการสอบถามนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่า การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อนุรักษ์ ต้องประกอบไปด้วย 2 แนวทาง คือ 1) แนวทางการบริหารและจัดการองค์การแบบเน้นการมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติระหว่าง 3 ภาคส่วน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ภายใต้โครงสร้างการจัดการที่เน้นการประสานงานและการจัดการเชิงนิเวศ 2) แนวทางการออกแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะ กำหนดโซน กำหนดตำแหน่ง สร้างเอกลักษณ์ให้กับพื้นที่ และ การจัดการเชิงนิเวศภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่ ทั้งนี้ แนวทางทั้งสองต้องดำเนินการควบคู่กันไป เริ่มจากการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน ปรับปรุงผังบริเวณ ด้วยการจัดวางตำแหน่งอาคารให้สอดคล้องกับการใช้งาน ปรับปรุงถนนทางเข้าให้เกิดความปลอดภัย พร้อมสนับสนุนการจัดกิจกรรมในพื้นที่โดยให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วม เชื่อมโยงให้นักท่องเที่ยวได้ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น